

Original Article / Araştırma Makalesi

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN ELEŞTİREL DÜŞÜNME DÜZEYLERİNİN YARATICILIKLARINA ETKİSİ

The Effect of Nursing Students' Critical Thinking Levels on Their Creativity

Ayşe AYDIN¹ Fatma KURUDİREK²
^{1,2}Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum

Geliş Tarihi / Received: 25.11.2020

Kabul Tarihi / Accepted: 19.01.2021

Yayın Tarihi / Published: 25.03.2021

ÖZ

Araştırma, hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeylerinin yaratıcılıklarına etkisini belirlemek amacıyla yapıldı. Tanımlayıcı türde olan araştırma Mayıs-Haziran 2019 tarihleri arasında yapıldı. Araştırmanın evrenini, Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesinde öğrenim gören 1200 öğrenci oluşturdu. Örnekleme ise; kura ile seçilen her sınıfın bir şubesinden çalışmaya katılmayı kabul eden ve ulaşılabilen 220 öğrenci alındı. Veriler toplanmadan önce; resmi kurum ve etik kurul izinleri, ve öğrencilerin sözlü ve yazılı izinleri alındı. Verilerin toplanmasında; “Anket Formu”, “Ne Kadar Yaratıcısınız? Yaratıcılık Ölçeği”, “Kaliforniya Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği” kullanıldı. Verilerin analizinde; sayı, yüzde, ortalama, Bağımsız Gruplarda t Testi, Anova, Kruskal-Wallis H Testi ve Pearson Korelasyon Analizi kullanıldı. Öğrencilerin yaratıcılık toplam puanı 37.55 ± 17.43 , genel eleştirel düşünme puanı 195.77 ± 19.45 'di. Öğrencilerin sınıfları arasında yaratıcılık düzeyleri ve genel eleştirel düşünme eğilimleri açısından anlamlı fark olduğu saptandı ($p < 0.05$). Anne ve baba eğitimi ile öğrencilerin yaratıcılık düzeyleri arasında anlamlı fark bulundu ($p < 0.05$). Öğrencilerin yaratıcılık düzeyleri ile genel eleştirel düşünme eğilimleri arasında, istatistiksel olarak pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit edildi. Sonuç olarak, öğrencilerin yaratıcılık düzeylerinin ortalamasının altında olup, genel eleştirel düşünme eğilimleri de düşük düzeydedir. Hemşirelik öğrencilerine yaratıcılık ve eleştirel düşünmeyi kazandırmak için eğitim programlarında bu konulara yer verilmesi önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Eleştirel Düşünme, Hemşirelik, Öğrenci, Yaratıcılık

ABSTRACT

The study was conducted to determine the effect of nursing students' critical thinking levels on their creativity. The descriptive type research was conducted between May-June 2019. 1200 students studying at the Atatürk University Faculty of Nursing constituted the universe of the research. For the sampling; 220 students, from one branch of each class which was selected by lot, who accepted to participate in the study and could be reached were taken. Before the data collection; official institution and ethics committee permissions, and verbal and written consents of students were obtained. In the data collection, “Survey Form”, the “How Creative are You? Creativity Scale”, and the “California Critical Thinking Disposition Inventory” were used. In the analysis of the data; numbers, percentiles, mean, Independent Samples t-Test, Anova, Kruskal-Wallis H-test and Pearson Correlation Analysis were used. Students' total creativity score was 37.55 ± 17.43 , overall critical thinking score was 195.77 ± 19.45 . A significant difference was obtained between the students' years in university, in terms of creativity levels and overall critical thinking tendencies ($p < 0.05$). A significant difference was found between creativity levels of students in terms of parental education levels ($p < 0.05$). A statistically positive and significant correlation was determined between the creativity levels and overall critical thinking tendencies of the students. As the result, the creativity levels of the students are below average, and their overall critical thinking tendencies are low. In order to provide creativity and critical thinking skills of nursing students, these subjects are recommended to be included in the curriculum.

Keywords: Creativity, Critical Thinking, Nursing, Student

GİRİŞ

Hızla küreselleşen dünyada, bilgi birikimindeki artış ve teknolojiye meydana gelen hızlı gelişmeler insan hayatında sürekli ve radikal değişikliklere neden olmaktadır. Bu değişimlere ayak uydurabilmek ve değişimi takip edebilmek insanlar için kaçınılmazdır. Bu değişimler eğitim sistemini de değiştirmeye zorlamaktadır. Bu değişimlerin hedefi 21. Yüzyılın ihtiyacı doğrultusunda insanların yetiştirilmesidir (Karadüz, 2010). Günümüz dünyasında araştırmacı, sorgulayıcı, eleştirel düşünen, yaratıcı, yeniliklere açık, düşüncelerini uygulamaya aktaran bireylere ihtiyaç vardır. Bu niteliklere sahip bireyleri yetiştirmek de çağdaş eğitimle mümkün olacaktır (Ghazivakili vd., 2014; Aybek, 2007).

Yirmibirinci yüzyılda bireylerde bulunması istenen temel niteliklerden olan eleştirel düşünme, hemşirelik için önemli kavramlardan biridir (Craven ve Hirnle, 2003). Watson ve Glaser, eleştirel düşünmeyi “problem çözme, sorgulama ve araştırma gibi aşamaları olan genel bir süreç” olarak tanımlamaktadır (Watson ve Glaser, 1994). Watson ve Glaser’in tanımladığı eleştirel düşünme boyutları ile hemşirelik sürecinin basamakları; “sorunun tanımlanarak çözülmesi ve gerekli bilgilerin analiz edilerek durumun tanımlanması/planlama”, “gerekli hipotezlerin seçilerek uygulanması/hemşirelik tanısı-uygulama”, “kararın etki edip etmediğini ve uygulanan girişimin etkisini tespit etme/değerlendirme” arasında paralel bir bağlantı vardır (Duchscher, 1999). Buradan hareketle, hemşirelikteki ulusal ve uluslararası kuruluşlar, eleştirel düşünme gücünü hemşirelik uygulamalarında ana öge olarak esas almakta ve hasta bakımında etkili bir araç olarak görmektedir (Kataoka-Yahiro ve Saylor, 1994; Martin, 2002). Hemşireliğin bir disiplin olarak ilerlemesinde bilime inanan, araştıran ve sorgulayan, kanıta dayalı biçimde uygulamalarını ortaya koyan hemşirelerin, eleştirel düşünme becerisini geliştirmeleri oldukça önemlidir (Daly, 1998; Karagenc, 2003; Özer, 2002). Bilim ve sanattan oluşan bir sağlık disiplini olan hemşirelik; bilimsel açıdan devamlı olarak gelişmeyi, sanatsal açıdan ise doğru ve güzel olanı bulmayı gerektirir (Ocakçı ve Alplar, 2013; Pektekin, 2013).

Yaratıcı ve eleştirel düşünme birbiriyle ilişkili ve eğitim-öğretimle geliştirilebilen iki önemli düşünme becerisidir (Beetlestone, 1998; Emir ve Bahar, 2003). Yaratıcı düşünebilen bir kişi aynı zamanda eleştirel bakabilen kişidir. Yaratıcılık; bir keşfe dayalı olarak, eski olandan bağımsız ve farklı bir ürün (düşünce, deneyim, eser, icat vb) geliştirme becerisidir (Yıldırım, 2007). Yaratıcılık, hemşirelik uygulamalarında sorun çözebilme kabiliyetini artırır (Kalischuk ve Thorpe, 2002). Profesyonelliğin gereği olarak hemşirelerin, olası sonuçları ve imkanları fark edip, doğru olanı bulabilmesinde yaratıcı düşünceyi kullanması önemlidir.

Yaratıcılığı kullanarak karar veren hemşireler, alışlagelmiş, sıradan yöntemleri değiştirebilen ve bunu sürece uyarlayabilen kişilerdir. Bireye ve topluma bütüncül yaklaşabilen ve sistemi bütün yönleriyle ele alan hemşirelik mesleği için (Moshirabadı, Haghani, ve Borimnejad, 2016), yaratıcı ve eleştirel düşünme becerisi yüksek olan hemşirelere ihtiyaç vardır (Martin, 2002; Lane, 2005). Bunun sağlanabilmesi için, hemşirelik öğrencilerinin eğitim ve öğretim programlarında yaratıcı ve eleştirel düşüncenin yer alması gerektiği ortaya çıkmaktadır (Aish, 2014). Sürekli değişim içinde olan dünyada, hemşire adayı olan öğrencilerin çalışma alanlarına en iyi şekilde adapte olabilmeleri için yapılması gereken; onların özelliklerini anlayıp uygulamaya aktaran eğitim-öğretim sisteminin düzenlenmesi olarak görülmektedir.

Ülkemizde “hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeylerinin yaratıcılıklarına etkisini” inceleyen çalışmaya rastlanılmamıştır. Dolayısıyla da bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeylerinin yaratıcılıklarına etkisinin belirlenmesi amacıyla planlandı.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Türü: Tanımlayıcı türden bir çalışmadır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi: Araştırma, Mayıs-Haziran 2019 tarihleri arasında Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesinde yürütüldü. Araştırmanın evrenini, Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesinde öğrenim gören 1200 öğrenci oluşturdu. Örneklemini ise; kura yöntemiyle belirlenen her bir sınıftan çalışmaya katılmayı kabul eden ve ulaşılabilen 220 hemşirelik öğrencisi oluşturdu.

Araştırmaya alınma kriterleri: Araştırmaya katılmayı kabul eden öğrenciler.

Veri Toplama Araçları: Veriler, “Anket Formu”, “Ne Kadar Yaratıcısınız? Yaratıcılık Ölçeği”, “Kaliforniya Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği” kullanılarak toplandı.

Anket Formu: Hemşirelik öğrencilerinin tanıtıcı özelliklerini (yaş, cinsiyet, sınıf düzeyi, ekonomik durum, anne ve baba eğitim düzeyleri) içeren 6 sorudan oluşmaktadır.

“Ne Kadar Yaratıcısınız? Yaratıcılık Ölçeği”: Raudsepp (1977) tarafından geliştirilmiş ve Çoban (1999) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır (Çoban, 1999). Söz konusu ölçek, bireyin davranışlarından, değerlerine, kişisel özelliklerinden daha birçok değişkene göre inceleme yapılarak hazırlanmıştır. Ölçekte bulunan 50 madde 5’li Likert tipinde derecelendirilmiştir. Bireylerin yaratıcılık puanları, ölçekteki maddelerden alınan puanlar toplanılarak elde

edilmektedir. Toplam puanı 80 ile 100 arasındakilerin yaratıcılık düzeyleri “yüksek”, 60 ile 79 arasındakiler “ortalamanın üzerinde”, 40 ile 59 arasındakiler “orta”, 39 ile -20 arasındakiler “ortalamanın altında”, -19 ile -100 arasındakiler “yaratıcı” kabul edilmemektedir.

Kaliforniya Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği (Kedeö): Facione (1994) tarafından geliştirilmiş ve Kökdemir (2003) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Cronbach Alpha değeri 0.88 olarak bulunmuştur. Toplam 51 maddeden oluşan ölçek, 6’lı likert tipinde derecelendirilmiştir. Ölçekten alınabilecek puanlar; en düşük 51, en yüksek 306 puandır. Ölçek puanının arttıkça eleştirel düşünme eğilimi artmaktadır. Ölçekten 240’dan düşük puan alınması eleştirel düşünme eğiliminin “düşük”, 300’den fazla puanının olması ise “yüksek” olduğunu göstermektedir (Kökdemir, 2003).

Verilerin Toplanması : Veriler, Mayıs 2019-14 Haziran 2019 tarihleri arasında Hemşirelik Fakültesinde toplandı. Araştırmaya başlamadan önce öğrencilere araştırma ile ilgili ön bilgi (araştırmanın amacı, araştırmanın neden yapıldığı vb) verildi ve sözlü onamları alındı. İlgili formlar araştırmacılar tarafından yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak uygulandı. Veriler ortalama 15 dakikada toplandı.

Verilerin Değerlendirilmesi: Verilerin değerlendirilmesinde SPSS 20.0 paket programı, analizinde ise sayı, yüzde, ortalama, bağımsız gruplarda t testi, Anova, Kruskal-Wallis H Testi ve korelasyon kullanıldı.

Araştırmanın Etik İlkeleri: Araştırmanın yapılabilmesi için Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Etik Kurulundan (Sayı:2019-3/10) ve Hemşirelik Fakültesinden resmi izin alındı. Araştırma süresince Helsinki Deklerasyonu Prensiplerine uyulmuş olup, araştırma kriterlerini taşıyan öğrencilere, çalışmanın amacı açıklandıktan sonra soruları yanıtlanıp yazılı onamları alındı. Öğrencilere verdikleri bilgilerin gizli kalacağı, araştırma dışında herhangi bir yerde kullanılmayacağı ve istedikleri zamanda çalışmadan ayrılacakları açıklandı. Araştırmada, bireysel hakların korunmasını içeren etik ilkeler olan “Bilgilendirilmiş Onam İlkesi”, “Gönüllülük İlkesi” ve “Gizliliğin Korunması İlkesi” yerine getirildi.

Araştırmanın Genellenebilirliği: Araştırmadan elde edilen sonuçlar araştırmaya alınma kriterlerine uyan Hemşirelik Fakültesi öğrencilerine genellenebilir.

BULGULAR

Öğrencilerin yaş ortalaması 20.97 ± 1.67 'dir. Öğrencilerin %72.7'sinin kız, %28.2'sinin 3. sınıfta okuduğu, %81.8'inin kendi ifadesine göre orta düzeyde ekonomik duruma sahip olduğu, %52.7'sinin annesinin, %39.5'inin babasının ilkökul mezunu olduğu bulundu (Tablo 1)

Tablo 1. Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerine Göre Dağılımı

Tanıtıcı özellikler (n:220)	Min-Max	$\bar{X} \pm SS$
Yaş	19-33	20.97 ± 1.67
	n	%
Cinsiyet		
Kız	160	72.7
Erkek	60	27.3
Sınıf		
1.	55	25.0
2.	52	23.6
3.	62	28.2
4.	51	23.2
Ekonomik Durum		
Düşük	29	13.2
Orta	180	81.8
Yüksek	11	5.0
Anne Eğitim Düzeyi		
Okur yazar değil	49	22.3
İlkokul	116	52.7
Ortaokul	37	16.8
Lise	18	8.2
Baba Eğitim Düzeyi		
İlkokul	87	39.5
Ortaokul	52	23.6
Lise	55	25.0
Üniversite	26	11.8

Öğrencilerin yaratıcılık toplam puanı 37.55 ± 17.43 , genel eleştirel düşünme puanı 195.77 ± 19.45 'dir (Tablo 2). Alınan puanlar değerlendirildiğinde öğrencilerin yaratıcılık düzeylerinin ortalamanın altında, genel eleştirel düşünme eğilimlerinin de düşük düzeyde olduğu bulundu.

Tablo 2. Öğrencilerin Yaratıcılık ve Eleştirel Düşünme Toplam Puan Ortalamalarının Dağılımı

Ölçekler	$\bar{X} \pm SS$
Yaratıcılık	37.55 ± 17.43
Eleştirel Düşünme	195.77 ± 19.45

Öğrencilerin sınıfları arasında yaratıcılık düzeyleri ve genel eleştirel düşünme eğilimleri açısından istatistiksel açıdan anlamlı fark olduğu belirlendi ($p < 0.05$). Anne ve baba eğitimi ile öğrencilerin yaratıcılık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulundu ($p < 0.05$) (Tablo 3).

Tablo 3. Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerine Göre Yaratıcılık ve Eleştirel Düşünme Toplam Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Tanıtıcı özellikler (n:220)	Yaratıcılık		Eleştirel Düşünme		
	n	$\bar{X} \pm SS$	Test ve p değeri	$\bar{X} \pm SS$	Test ve p değeri
Cinsiyet					
Kız	160	36.68±17.11	t= -1.214	194.27±20.05	t=0.133
Erkek	60	39.88±18.22	p=0.226	193.88±16.97	p=0.894
Sınıf					
1.	55	32.95±19.26	F=4.027	190.55±16.09	F=4.828
2.	52	41.17±16.56	p=0.008	188.54±21.20	p=0.003
3.	62	34.68±14.86		200.80±20.79	
4.	51	42.33±17.65		195.78±16.01	
Ekonomik Durum					
Düşük	29	35.93±16.06	KW=3.716	192.86±23.59	KW=1.331
Orta	180	36.96±16.77	p=0.156	194.67±18.82	p=0.514
Yüksek	11	51.55±26.01		189.36±12.91	
Anne Eğitim Düzeyi					
Okur yazar değil	49	33.84±18.60	KW=9.712	194.98±22.97	KW=4.295
İlkokul	116	36.11±14.48	p=0.021	195.34±18.20	p=0.231
Ortaokul	37	40.24±18.26		193.58±18.55	
Lise	18	51.44±23.26		185.72±15.06	
Baba Eğitim Düzeyi					
İlkokul	87	37.11±17.08	KW=15.084	196.02±18.70	KW=4.999
Ortaokul	52	30.29±14.40	p=0.002	190.90±18.70	p=0.172
Lise	55	44.80±19.53		195.98±20.29	
Üniversite	26	38.23±13.69		190.73±19.35	

Öğrencilerin genel eleştirel düşünme eğilimleri ile yaratıcılık düzeyleri arasında, istatistiksel olarak pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulundu (Tablo 4).

Tablo 4. Öğrencilerin Eleştirel Düşünme Düzeyleri İle Yaratıcılık Düzeyleri Arasındaki İlişki

Yaratıcılık Ölçeği		
Eleştirel Düşünme Ölçeği	Eğilimi	p
	0.541*	0.023

TARTIŞMA

Ülkemizde “hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeylerinin yaratıcılıklarına etkisini” inceleyen çalışmaya rastlanılmamıştır. Hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeylerinin yaratıcılıklarına etkisinin incelendiği araştırmanın bu bölümünde bulgular literatür doğrultusunda tartışılmıştır.

Öğrencilerin eleştirel düşünme puan ortalamalarının 195.77±19.45 ve eleştirel düşünme eğilimlerinin düşük düzeyde olduğu bulundu. Karaman’ın öğretmen adaylarında yaptığı çalışmada eleştirel düşünme puan ortalamalarının 202.41±18.88 ve eleştirel düşünme eğilimlerinin düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir (Karaman, 2016). Açışlı’nın yaptığı çalışmada da sınıf öğretmeni adaylarının düşük eleştirel düşünme eğilimine sahip oldukları

belirtilmiştir (Açıslı, 2016). Çalışma bulgularına benzer şekilde bu sonuç literatürdeki bazı araştırma sonuçlarıyla da (Aycan, Şenlik, ve Balkan, 2011; Beşoluk ve Önder, 2010; Bulut, Ertem, ve Sevil, 2009; Doğan, Kılınç, İpekçi, ve Atay, 2016; Tümkaya, 2011) paralellik göstermektedir. Bu sonuç hemşirelik öğrencilerinin okuduğunu, duyduğunu ya da gördüğünü araştırma eğiliminin düşük olduğunu, verilen bilgiyi doğrudan kullandığını ifade etmektedir. Bu durum öğrencilerin eğitim hayatlarında ezbere dayalı öğrenmeyi daha sık kullanmalarından kaynaklanıyor olabileceğini düşündürmektedir.

Öğrencilerin yaratıcılık düzeylerinin 37.55 ± 17.43 olduğu belirlenmiştir. Çalışma bulgusuna benzer şekilde Körpe ve Demir'in hemşirelik öğrencilerinde yaptıkları çalışmada yaratıcılık puan ortalamaları 19.65 ± 14.05 olarak bulunmuştur (Körpe ve Demir, 2018). Çalışmamızdan farklı olarak hemşirelik öğrencileriyle yapılan diğer çalışmalarda öğrencilerin yaratıcılıklarının orta düzeyde olduğu belirtilmiştir (P.A. Martinez ve O.L. Martinez, 2010; Park ve Jeong, 2013; Turner ve Wattanakul, 2016). Yapılan çalışma sonuçlarında öğrencilerin yaratıcılık düzeylerinin farklılık göstermesinin nedeni; kullanılan ölçekler, katılımcıların kültürel özellikleri ve eğitim programlarındaki farklılıklardan kaynaklandığını düşündürmektedir.

Öğrencilerin okudukları sınıflara göre yaratıcılık düzeyleri açısından anlamlı fark olduğu belirlendi ($p < 0.05$). Çalışma bulgusundan farklı olarak, Körpe ve Demir'in yaptığı çalışmada öğrencilerin sınıfları ile yaratıcılık puanları arasında farklılık tespit edilmemiştir (Körpe ve Demir, 2018). Bu sonuca göre, öğrencilerin yaratıcılık düzeylerinin sınıf düzeyleri açısından farklılık göstermemesi, eğitim-öğretim sisteminin tek yönlü düşünmeyi geliştirmeye eğilimli olduğunu ve yaratıcı düşünmeyi yeterince desteklemediğini düşündürmektedir. Öğrencilerde eğitim-öğretimin ilerlemesiyle birlikte aldıkları dersler ve üniversite hayatının etkisiyle yaratıcılığın artması beklenen bir sonuçtur. Çalışma sonucumuz bunu desteklemektedir.

Öğrencilerin sınıfları arasında eleştirel düşünme eğilimleri açısından anlamlı fark olduğu saptandı ($p < 0.05$). Hemşirelik öğrencilerinde yapılan bazı çalışmalarda öğrencilerin eğitim ve öğretim gördükleri sınıf düzeyleri yükseldikçe eleştirel düşünme düzeyinin de arttığı belirlenmiştir (Bulut vd., 2009; Karadağlı, 2016; Öztürk ve Ulusoy, 2008). Bu bulgular çalışma bulgusunu desteklemektedir. Sınıf düzeyi yükseldikçe; öğrencilerin aldıkları teorik eğitim ve klinik uygulamalar sayesinde öğrencilerin kendisine olan bilgisi ve güveni, mesleki gelişimleri artmakta, buna paralel olarak da mesleki uygulamalarda sorunlarla karşılaşmakta buna yönelik çok boyutlu düşünme, analiz ve sentez etme yetenekleri gelişmektedir. Eleştirel düşünme eğilimlerinin artmasının bundan kaynaklı olabileceği düşünülmektedir.

Anne ve baba eğitimi ile öğrencilerin yaratıcılık düzeyleri arasında anlamlı fark bulundu ($p<0.05$). Çalışma bulgusunu destekleyen Çeliköz'ün okul öncesi dönem çocuklarında yaptığı çalışmada, anne-babası çalışan ve eğitilmiş olan çocukların yaratıcılık düzeylerinin diğerlerinden daha yüksek olduğu belirtilmiştir (Çeliköz, 2017). Yaratıcılığı etkileyen birçok değişken vardır. Yaratıcılığın gelişmesinde anne ve babanın rolü önemlidir. Anne ve babanın eğitilmiş olması, çocuğunun yaratıcılığını destekleyecek bilgi, tutum ve becerileri yaşama aktarması çocuğun yaratıcılığına olumlu katkı sağladığı söylenebilir.

Öğrencilerin genel eleştirel düşünme eğilimleri ile yaratıcılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptandı ($p<0.05$). Gök ve Erdoğan'ın yaptığı çalışmada sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılıkları ile eleştirel düşünceleri arasında orta düzeyde, pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür (Gök ve Erdoğan, 2011). Çalışma sonuçları değerlendirildiğinde öğrencilerin yaratıcılık düzeylerinin artmasının eleştirel düşünme düzeylerini de arttıracığını göstermektedir.

SONUÇ

Öğrencilerin yaratıcılık düzeyleri ortalamasının altında, genel eleştirel düşünme eğilimleri de düşük düzeyde bulundu.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda;

➤ Hemşirelik eğitim-öğretim müfredat programlarının, öğrencilerin olaylara farklı bakış açıcı, kanıta dayalı, yaratıcı ve eleştirel düşünme özelliği kazandırabilecek şekilde güncellenmesi,

➤ Üniversitelerde danışmanlık hizmetlerinin öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini destekleyecek yönde planlanması,

➤ Eğiticilerin de bu konularda kendilerini geliştirecek eğitimlere katılarak öğrenciyi eleştirel düşünmeye sevk eden farklı uygulamalar yaptırması,

Çalışmanın örneklem grubunun genişletilerek farklı üniversitelerin Hemşirelik Fakültesi öğrencilerinde yapılması önerilmektedir.

Not: Bu araştırma, 20-22 Haziran 2019 tarihinde Erzurum'da 1. Uluslararası Hemşirelikte Yenilikçi Yaklaşımlar Kongresi'nde Sözel Bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKLAR

Açıışlı, S. (2016). Sınıf öğretmeni adaylarının öğrenme stilleri ile eleştirel düşünme eğilimlerinin incelenmesi. *Elementary Education Online*, 15(1), 274-285.

Aish, D. (2014). "Teachers' beliefs about creativity in the elementary classroom" theses and dissertations, 469.

- Aybek, B. (2007). *Konu ve beceri temelli eleştirel düşünme öğretiminin öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimi ve düzeyine etkisi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 16(2), 43-60.*
- Aycan, Ş., Şenlik, N. Z., Balkan, Ö. (2011). *Öğretmen adaylarının eleştirel düşünme becerileri: Muğla Üniversitesi Örneği. C.B.Ü. Fen Bil. Dergisi, 7(1), 67-76.*
- Beetlestone, F. (1998). *Creative children, imaginative teaching, 1.Edition, Buckingham, United Kingdom: Open University Press, 9-10.*
- Beşoluk, Ş., Önder, İ. (2010). *Öğretmen adaylarının öğrenme yaklaşımları, öğrenme stilleri ve eleştirel düşünme eğilimlerinin incelenmesi. İlköğretim Online, 9(2), 679-693.*
- Bulut, S., Ertem, G., Sevil, Ü. (2009). *Hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeylerinin incelenmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi, 2(2), 27-38.*
- Craven, R. F., Hirnle, C. J. (2003). *Fundamentals of nursing. human health and function. Fourth Ed., Philadelphia, Lippincott Comp, 216-228.*
- Çeliköz, N. (2017). *Okulöncesi dönem 5-6 yaş çocukların yaratıcılık düzeylerinin incelenmesi. YILDIZ Journal of Educational Research, 2(1), 1-25.*
- Çoban, S. (1999). *Yöneticilerin yaratıcılık düzeyleri ile liderlik tarzları arasındaki ilişki, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.*
- Daly, W. M. (1998). *Critical thinking as an outcome of nursing education. What is it? Why is it important to nursing practice ?. Journal of Advanced Nursing, 28(2), 323-331.*
- Doğan, U., Kılınç, E., İpekçi, N. N., Atay, E. (2016). *Sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimlerinin belirlenmesi. Sağlık Bilimleri Dergisi, 25(3), 138-143.*
- Duchscher, E. J. (1999). *Catching the way: understanding the concept of critical thinking. Journal of Advanced Nursing, 29(3), 577-583.*
- Emir, S., Bahar, M. (2003). *Yaratıcılıkla ilgili öğretmen ve öğrenci görüşleri. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1(1), 111-122.*
- Ghazivakili, Z., Nia, R. N., Panahi, F., Karimi, M., Gholsorkhi, H., Ahmadi, Z. (2014). *The role of critical thinking skills and learning styles of university students in their academic performance. Journal of Advances in Medical Education and Professionalism, 2(3), 95-102.*
- Gök, B., Erdoğan, T. (2011). *Sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcı düşünme düzeyleri ve eleştirel düşünme eğilimlerinin incelenmesi. Journal of Faculty of Educational Sciences, 44(2), 29-51.*
- Kalischuk, R. G., Thorpe, K. (2002). *Thinking creatively: from nursing education to practice. The Journal of Continuing Education in Nursing, 33(4), 155-163.*
- Karadüz, A. (2010). *Dil becerileri ve eleştirel düşünme. Turkish Studies, 5(3), 1566-1593.*
- Karagenç, S. (2003). *Kritik düşünmeyi geliştirme stratejileri, İleti Dergisi, 3, 5-7.*
- Karaman, M. K. (2016). *Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyleri ve eleştirel düşünme eğilimleri üzerine bir araştırma. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, 4(1), 327-349.*
- Kataoka-Yahiro, M., Saylor, C. A. (1994). *A critical thinking model for nursing judgment. Journal of Nursing Education, 33(8), 351-356.*
- Kökdemir, D. (2003). *Belirsizlik durumlarında karar verme ve problem çözme, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Psikoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.*

- Körpe, G., Demir, S. (2018). *Hemşirelik öğrencilerinin yaratıcılık düzeyleri ve problem çözme becerileri. Uluslararası Hakemli Hemşirelik Araştırmaları Dergisi*, 12, 1-20.
- Lane, M. R. (2005). *Creativity and spirituality in nursing: implementing art in healing. Holistic Nursing Practice*, 19(3), 122-125.
- Martin, S. (2002). *The theory of critical thinking of nursing. Nursing Education Perspectives*, 23(5), 244- 247.
- Martinez, P. A, Martinez, O. L. (2010). *Is there a relationship between creativity and stylistic preference in a group of nursing students?. Anales De Psicologia /Annals of Psychology*, 26(1), 145-150.
- Moshirabadi, Z., Haghani, H., Borumnejad, L. (2016). *The perceived problem solving skill of Iranian nursing students: A cross-sectional study. European Psychiatry*, 33, 522.
- Ocağcı, F. A., Alplar, E. Ş. (2013). *Hemşirelikte Kavram, Kuram ve Model Örnekleri*, 1. Baskı, İstanbul, Türkiye: İstanbul Tıp Kitabevi, 120-130.
- Özer, N. (2002). *Kritik düşünme. Atatürk Üniversitesi HYO. Dergisi*, 5(2), 63-67.
- Öztürk, N., Ulusoy, H. (2008). *Lisans ve yüksek lisans hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve eleştirel düşünmeyi etkileyen faktörler. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 1(1), 16-25.
- Park, H. S., Jeong, K. S. (2013). *Influence of self-directed learning ability and creativity on college adjustment in nursing students. The Journal of Korean academic society of nursing education*, 19(4), 549-557.
- Pektekin, Ç. (2013). *Hemşirelik felsefesi. Kuramlar-bakım modelleri ve politik yaklaşımlar*, 1. Baskı, İstanbul, Türkiye: İstanbul Medikal Yayıncılık, 60-80.
- Turner, K., Wattanakul, B. (2016). *Development of erc if model to increase critical thinking and creativity skills of undergraduate nursing students. International Journal of Nursing and Health Sciences*, 10(6), 1914-1918.
- Tümkaya, S. (2011). *Fen bilimleri öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri ve öğrenme stillerinin incelenmesi. Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(3), 215-234.
- Yıldırım, E. (2007). *Bilgi çağında yaratıcılığın ve yaratıcılığı yönetmenin önemi. Selçuk Üniversitesi Karaman İ.İ.B.F. Dergisi*, 12, 109-20.
- Watson, G., Glaser, M. E. (1994). *Watson-glaser critical thinking appraisal manual form s*, New York: Harcourt, Brace & World Inc.